

Sociálna inteligencia – významný atribút v pomáhajúcich profesiách⁵²

Miroslav Frankovský¹

Zuzana Birknerová²

Kontakty na autory

^{1, 2} Prešovská univerzita v
Prešove, Fakulta
manažmentu, Konštantínova
16, 080 01 Prešov
miroslav.frankovsky@unipo.sk
zuzana.birknerova@unipo.sk

Contacts to authors

^{1, 2} University of Presov,
Faculty of Management,
Konštantínova 16,
080 01 Prešov
miroslav.frankovsky@unipo.sk
zuzana.birknerova@unipo.sk

Copyright © 2015 by authors and
publisher TBU in Zlín.
This work is licensed under the
Creative Commons Attribution
International License (CC BY).

Abstrakt: V príspevku prezentujeme zistenia získané na báze hodnotenia jednotlivých ukazovateľov sociálnej inteligencie študentmi manažmentu a sociálnej. Výskumu sa zúčastnilo 245 študentov manažmentu a 206 študentov sociálnej pedagogiky. Analyzované údaje potvrdili existenciu štatisticky významných rozdielov medzi študentmi manažmentu a študentmi sociálnej pedagogiky v posudzovaní vybraných faktorov sociálnej inteligencie. Identifikovali sme štatisticky významné rozdiely medzi skúmanými skupinami študentov vybraných pri posudzovaní faktorov sociálnej inteligencie empatia, manipulácia, spracovanie sociálnych informácií a sociálne spôsobilosti. V tomto zmysle študenti manažmentu vyššie skórovali v atribúte empatia, zároveň ich charakterizuje aj vyššia úroveň spracovania sociálnych informácií a sociálnych spôsobilostí než študentov sociálnej pedagogiky. Študenti sociálnej pedagogiky nižšie skórovali vo faktore manipulácie s ľuďmi. Uvedené zistenia svedčia o nevyhnutnosti špecifikovať prístup k jednotlivým pomáhajúcim profesiám, ktorý súvisí s prípravou ľudí pre tieto profesie, výberom ľudí na rôzne pozície v rámci pomáhajúcich profesií a ako aj kontinuálnym vzdelávaním týchto ľudí.

Kľúčová slova: sociálna inteligencia, pomáhajúce profesie, študenti manažmentu, študenti sociálnej pedagogiky

Social Intelligence – A Significant Attribute in Helping Professions

Abstract: The report presents the findings gained by an evaluation of individual indicators of social intelligence by Management and Social Pedagogy students. The research included the participation of 245 Management students and 206 Social Pedagogy students. The analysed data confirmed the existence of statistically significant differences between the Management and the Social Pedagogy students in the evaluation of the selected social intelligence factors. Statistically significant differences were identified between the observed groups of students in the evaluation of the social intelligence factors Empathy, Manipulation, Social information processing, and Social skills. In this sense, Management students scored higher in the attribute Empathy and are simultaneously characterized by a

⁵² Príspevok je publikovaný v rámci riešenia vedecko-výskumného grantového projektu 1/0706/14 – VEGA.

higher level of Social information processing and Social skills than Social Pedagogy students. Social Pedagogy students had a lower score in the factor Manipulation of people. The presented findings prove that it is inevitable to specify the approach to individual helping professions, which is related to the preparation of people for these professions, the selection of people for various positions within helping professions, as well as the continuous education of these people.

Keywords: social intelligence, helping professions, Management students, Social pedagogy students

1 Úvod

Snaha poznať, diagnostikovať kompetencie a na tomto základe predikovať správanie v konkrétnych situáciách je jednou z rozhodujúcich podmienok efektívnej činnosti v pomáhajúcich profesiách a zároveň aj predpokladom zvyšovania jej kvality.

Činnosť v pomáhajúcich profesiách sa vykonáva v rôznych kontextoch (Křivohlavý, 1998). Špecifická a typická charakteristika práce ľudí v týchto profesiách je určená interpersonálnym kontextom situácií, v ktorých dôležitú úlohu zohráva faktor sociálneho kontaktu. Aj keď predpokladáme, že každé správanie človeka je sociálne determinované, predsa však existujú situácie, v ktorých aspekt sociálnej interakcie, sociálneho kontextu zohráva dominantnú úlohu. Ľudia v pomáhajúcich profesiách sa stretávajú práve s týmto typom sociálnych situácií. Vo všetkých týchto situáciách je zdôraznený aspekt interakcie jedinca a sociálneho prostredia, prítomnosť vzájomných vzťahov sociálnych objektov (osôb, skupín, sociálnych objektov). Akcentuje sa teda sociálny rozmer týchto situácií.

Reprezentanti pomáhajúcich profesií riešia interpersonálne situácie, správajú sa v nich individuálne rozdielne. Niektorí sa cítia v týchto situáciách príjemne, správanie v nich im nerobí problém. Iní by sa zase radšej týmto situáciám vyhli, necítia sa v nich príjemne, nevedia zvoliť v takejto situácii vhodné spôsoby správania. Príčiny týchto rozdielov je možné hľadať vo viacerých oblastiach a analyzovať ich z rôznych uhlov pohľadu. Je zrejmé, že špecifiká správania v týchto situáciách môžu byť spôsobené charakteristikami na individuálnej úrovni každého človeka v pozícii pomáhajúcej profesii (temperament, osobnostné charakteristiky), ale aj na úrovni situácie (konflikt, priateľská atmosféra, ohrozenie). Analýza súvislostí medzi správaním ľudí týchto profesií v interpersonálnej situácii a možnými prediktormi tohto správania je preto reprezentovaná pestrou paletou faktorov tak na strane konkrétneho človeka, ako aj na strane konkrétnej interpersonálnej situácie (Frankovský, 2010).

Jednou z podstatných charakteristík, ktorá sa môže využiť pri vysvetľovaní a predikcii správania v týchto situáciách je sociálna inteligencia. Pri vymedzení sociálnej inteligencie práve v kontexte interpersonálnych situácií v pomáhajúcich profesiách je zdôrazňované porozumie, interpretácia myslenia, prežívania a správania iných ľudí. Ako vo vzťahu k tejto interpretácii sú prežívané vlastné emócie, city a ako v závislosti od tejto interpretácie a prežívania dokážeme efektívne usmerňovať svoje správanie a správanie iných ľudí (Birknerová & Frankovský, 2010). Rozvíjať sociálne inteligentné správanie jedinca predpokladá preto zlepšenie sebareflexie, reflexie sociálnych procesov, reflexie subjektívneho zmyslu a interpretácií správania, tréning sociálnych spôsobilostí (Orosová, et al., 2004).

2 Sociálna inteligencia

V rámci historického pohľadu na vymedzenie kategórie sociálna inteligencia je potrebné poznamenať, že tento fenomén je paradoxne skôr identifikovateľný na úrovni praktických skúseností (je zrejmé,

že v živote stretávame ľudí, ktorí sa vedú dobre orientovať v sociálnom prostredí, vedú dobre vychádzať s ľuďmi, presvedčiť ich a pod.), ako teoretického vymedzenia a poznávania.

Diskusia o sociálnej inteligencii (vymedzenie, odlíšenie od iných príbuzných pojmov, zmyslupnosť) je spätá s oveľa všeobecnejšou diskusiou o otázkach vymedzenia inteligencie, jej výskumu, spôsobov merania. Ruisel (2003) na báze výsledkov odpovedí na otázky čo si predstavujete pod pojmom inteligencia a ako skúmať inteligenciu a názorov Sternberga, Dettermana (1986), poukázal na zjavnú difúznosť v chápaní pojmu inteligencia aj v odbornej komunite psychológov. Tento stav vidí Ruisel (2003) ako dôsledok presvedčení, že inteligencia:

1. Je kvalitou rozumu.
2. Je jednotlivou a jedinečnou vlastnosťou.
3. Verne kopíruje priebeh logických operácií.

Avšak ako autor dodáva, inteligencia:

4. Výrazne reguluje aj reálne správanie, a preto je nevyhnutné zvažovať kvality ako efektívnosťou a užitočnosťou toho, čo ľudia robia, alebo by chceli robiť.
5. Reprezentuje rôznorodú entitu, komplex mnohých zložiek.
6. Nie je len kognitívnou schopnosťou. Inteligentné správanie súvisí aj s konatívnymi, afektívnymi, osobnostnými, alebo sociálnymi faktormi. Tieto faktory v podstate tvoria autonómne zložky inteligencie.

V kontexte uvažovania o autonómnych zložkách inteligencie sa od 20-tych rokov minulého storočia uvažuje aj o existencii sociálnej inteligencie, ktorú Thorndike (1920) definoval, ako schopnosť chápať a zvládať iných ľudí a konať múdro v medziľudských vzťahoch. Sociálna inteligencia je reálnou individuálnou charakteristikou. Napriek tomu pri úsilí o jej presnejšie vymedzenie narážame na určité ťažkosti (Silvera, Martinussen, & Dahl, 2001). Bohatá diskusia, ktorá sa rozvinula v rámci úsilia o vymedzenie problematiky sociálnej inteligencie, sa koncentruje na štyri okruhy otázok (Frankovský & Birknerová, 2012):

1. Rozlíšenie a špecifikácia vymedzenia sociálnej inteligencie vo vzťahu k príbuzným oblastiam poznania.
2. Vymedzenie štrukturálnych prvkov konštruktú sociálnej inteligencie.
3. Osobnostný a psychometrický prístup k skúmaniu a zisťovaniu sociálnej inteligencie.
4. Etický kontext implikácie sociálnej inteligencie v praktickom živote.

Existenciu konštruktú sociálnej inteligencie podporuje aj Gardnerov (1993) názor, podľa ktorého nie je možné uvažovať len o jednej inteligencii, ale práve naopak je potrebné špecifikovať jednotlivé druhy inteligencie. Aj keď niektoré výskumy nepotvrdili existenciu rozdielov medzi sociálnou a akademickou inteligenciou, predsa však sú aj výskumy (Ford & Tisak, 1983), ktoré tieto rozdiely zachytili, resp. špecifikovali tie dimenzie sociálnej a akademickej inteligencie, kde bola zistená súvislosť, na rozdiel od tých dimenzií, kde takáto súvislosť nebola potvrdená (Makovská & Kentoš 2006).

3 Pomáhajúce profesie

Pomáhajúce profesie môžeme podľa Pilařa (2004) charakterizovať potrebou a ochotou pomáhať druhým ľuďom pri rešpektovaní individuálnych potrieb každého jedinca. Ľudia pracujúci v týchto profesiách sú denne vystavení stresu z početných a namáhavých kontaktov s veľkým množstvom druhých ľudí. Zo strany nadriadených aj zo strany spoločnosti sú na ich prácu kladené vysoké

požiadavky. Práca týchto zamestnancov je nedocenená a medzi verejnosťou je všeobecná neznalosť problematiky týchto profesií.

Výkon pomáhajúcich pracovníkov sa ťažko hodnotí (Čekan, 2010). Stanovenie kritérií úspešnosti je veľmi ťažké (Hrbáčková, 2011). Pracovníci sa stretávajú s úlohami, ktoré sú mnohokrát psychicky a emocionálne značne náročné (Vávrová, 2009). Pomáhajúce profesie sú spoločnosťou málo docenené. Podľa Kopřivu (1997) v týchto profesiách zohráva veľmi podstatnú úlohu ľudský vzťah medzi pomáhajúcim profesionálom a jeho klientom, pričom hlavným nástrojom pomáhajúceho je jeho osobnosť. Pomáhajúci pracovník sa však veľmi často stretáva s ľuďmi v závislej pozícii, ktorí zvyčajne potrebujú viac než iba prijatie, spoluúčasť či porozumenie. Na druhej strane aj pomáhajúci pracovník potrebuje vedieť, či je dobrým odborníkom. Potrebuje tiež dobrý vzťah, a to nielen ako signál, že jeho práca je hotová a že sa podarila, ale ako uspokojenie svojej emocionálnej potreby a dobrého sebahodnotenie. Křivohlavý (1998) zaraďuje medzi pri analýze aspektov vyhorenia ľudí, ktorí vykonávajú pomáhajúce profesie, napr. lekárov, zdravotné sestry, zdravotnícky personál, psychológov, psychiatrov, sociálnych pracovníkov, učiteľov, pedagógov pracujúcich s duševne postihnutými deťmi, podnikateľov a manažérov. Z uvedeného je zrejmé, že mozaika pomáhajúcich profesií je veľmi pestrá. Stretávame sa v tomto kontexte s profesiami, ktoré majú pomáhajúci charakter zrejmý na prvý pohľad (zdravotné sestry, zdravotnícky personál, sociálnych pracovníkov a pod.), ale aj s profesiami v rámci ktorých je pomáhajúci aspekt skrytý trošku v úzadí (manažéri, predovšetkým na líniovej pozícii (Kebza & Šolcová, 2008).

Ideálnym pracovníkom pomáhajúcej profesie je „prosociálne orientovaná zrelá osobnosť, vedomá si svojho životného smerovania, s priaznivým a realistickým poňatím, osobnosť bez neurotických či psychopatických rysov, s predpokladmi sebareflexie vlastného rozhodovania, rokovania i emócií, otvorená podnetom, ochotná sa ďalej vzdelávať“ (Kraus, et al., 2001, s. 178). Balvín (2012) nazýva prosociálnym také správanie, ktoré je zamerané na pomoc alebo prospech inej osoby bez nároku na odmenu. K tomu, aby pracovník dospel k danému náhľadu na svet, potrebuje podľa predovšetkým vzdelanie, hodnotovú sebaorientáciu, vedomie zmyslu života, ako aj dobre rozvinutú sociálnu inteligenciu. Molčanová, Baumgartner, Kaňuková (2007) tvrdia, že sociálna inteligencia je koncept s možným značným využitím v praxi, napr. ako faktor, ktorý ovplyvňuje výkonnosť a úspešnosť v škole, v práci a pod. Patrí k prediktorom uplatňovania interpersonálnych zručností. Z tohto hľadiska považujeme sociálnu inteligenciu za dôležitý predpoklad a zároveň aj prediktor efektívneho vykonávania pomáhajúcich profesií.

4 Empirická štúdia

4.1 Cieľ výskumu

Cieľom výskumu bolo špecifikovať rozdiely v posúdení jednotlivých faktorov sociálnej inteligencie študentmi skúmaných klasických pomáhajúcich profesií (lekárov, zdravotné sestry, zdravotnícky personál, psychológov, psychiatrov, sociálnych pracovníkov, učiteľov, pedagógov pracujúcich s duševne postihnutými deťmi) a študentov odboru manažmentu, ktorý je možné zaradiť tiež k špecifickému druhu pomáhajúcich profesií. Zároveň na báze identifikovaných rozdielov medzi študentmi týchto dvoch odborov (manažmentu a sociálnej pedagogiky) poukázať na nevyhnutnosť špecifikovaného prístupu k jednotlivým pomáhajúcim profesiám, ktorý súvisí s prípravou ľudí pre tieto profesie, výberom ľudí na rôzne pozície v rámci pomáhajúcich profesií a ako aj ich kontinuálnym vzdelávaním.

4.2 Výskumné hypotézy

H1: Predpokladáme existenciu štatisticky významných rozdielov medzi posúdením jednotlivých atribútov sociálnej inteligencie.

H2: Predpokladáme existenciu štatisticky významných rozdielov medzi študentmi sociálnej pedagogiky a študentmi manažmentu pri posúdení jednotlivých atribútov sociálnej inteligencie.

4.3 Metódy

Na meranie sociálnej inteligencie sme použili pôvodnú metodiku MESI (Frankovský & Birknerová, 2014a,b) a metodiku TSIS (Silvera, Martinussen, & Dahl, 2001).

Metodika MESI (Frankovský & Birknerová, 2014a,b) pre meranie sociálnej inteligencie je inšpirovaná metodikou PESI, ktorú vyvinuli autori Kaukiainen, Björkqvist, Osterman, Lagerspetz a Forsblom (1995). Pôvodná metodika bola vytvorená pre rovesníkov alebo pre ich učiteľov a zisťovala mieru vnímania sociálnej inteligencie ako výkonovej charakteristiky. Obsahuje 10 položiek a jej vnútorná konzistencia (Cronbach alpha) je 0,90.

Metodika MESI obsahuje 21 položiek, ktoré sú posudzované na 5 – bodovej škále Likertovho typu (0 – nikdy, 4 – veľmi často). Faktorovou analýzou boli vyextrahované tri faktory, ktoré sme obsahovo špecifikovali nasledovne:

1. Empatia: Vyššie skórujúci jedinci v tomto faktore vedia rozpoznať zámery, pocity a slabosti iných ľudí. Dokážu sa prispôbiť novým ľuďom, odhadnúť ich prania a zároveň sú schopní tieto prania splniť (Cronbachová alpha – 0,80).
2. Manipulácia: Ľudia, ktorí vyššie skórujú v tomto faktore sú schopní presvedčiť iných, aby spravili to, čo od nich potrebujú. Vedia ich využiť vo svoj prospech a presvedčiť ich, aby stáli na ich strane. Využívajú na to aj klamstvá pre vlastný úžitok (Cronbachová alpha – 0,85).
3. Sociálna iritabilita: Osoby, ktorých charakterizuje vyššie skóre v tomto faktore, znervózňuje kontakt s inými ľuďmi. Pocity iných ich vyvádžajú z miery, prispôsobenie iným ľuďom im robí problémy. Slabé stránky a želania iných ich rozptyľujú. Znervózňujú ich ľudia, ktorí sú ochotní urobiť pre nich čokoľvek (Cronbachová alpha – 0,66).

Metodika TSIS – Tromso Social Intelligence Scale (Silvera, Martinussen, & Dahl, 2001) obsahuje 21 sebaopisovacích položiek, na ktoré respondenti odpovedajú na 7-bodovej škále miery súhlasu (1 – vystihuje ma veľmi slabo, 7 – vystihuje ma veľmi dobre). Dotazník sa člení na tri subškály a umožňuje špecifikovať 3 faktory:

1. SP – spracovanie sociálnych informácií (napr.: Ľahko porozumiem sociálnym situáciám.)
2. SS – sociálne spôsobilosti (napr.: Som úspešný pri nadväzovaní nových vzťahov.)
3. SA – sociálne uvedomenie, sociálna vnímavosť – (napr.: Často som prekvapený, ako iní ľudia reagujú na moje konanie.)

Reliabilita týchto faktorov je uvádzaná nasledovne: SP – 0.79, SS – 0.85 a SA – 0.72 (Silvera, Martinussen, & Dahl, 2001). V našich podmienkach boli zistené nasledovné hodnoty reliability faktorov metodiky TSIS: SP – 0,791, SS – 0,771, SA – 0,703.

4.4 Výskumná vzorka

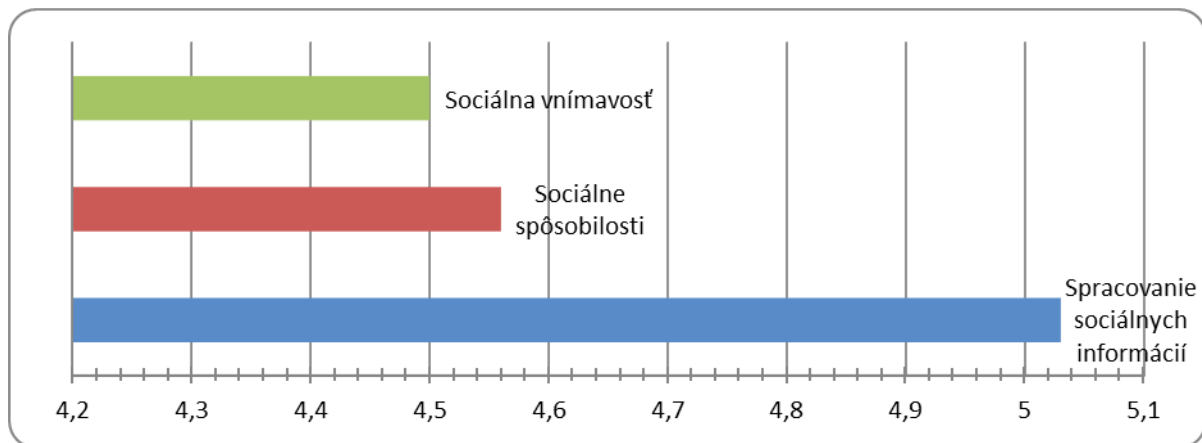
Výskumu sa zúčastnilo 451 respondentov – vysokoškolských študentov, z toho 245 zo Slovenskej a 206 z Českej republiky, 369 žien a 82 mužov vo veku od 19 do 50 rokov, s priemerným vekom 22,24 roka. Oslovili sme študentov Fakulty manažmentu PU v Prešove a študentov Fakulty humanitných štúdií UTB v Zlíne, Ústavu pedagogických vied odbor Sociálna pedagogika.

4.5 Výsledky a interpretácia

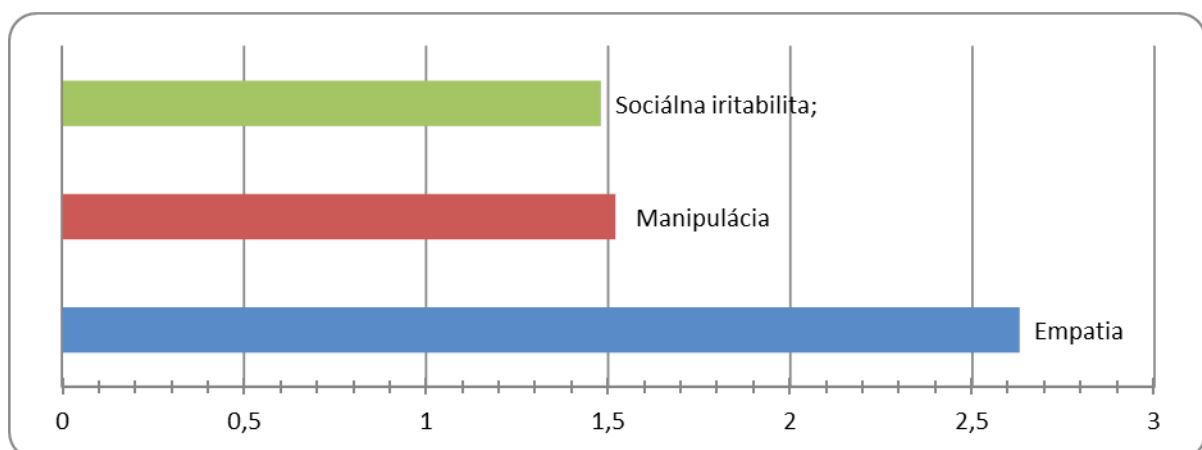
Analýza posúdenia jednotlivých faktorov sociálnej inteligencie študentmi skúmaných študijných odborov potvrdila štatisticky významné rozdiely tak z hľadiska atribútov metodiky TSIS, ako aj z hľadiska atribútov metodiky MESI.

Výsledky prezentované v grafe 1 svedčia o skutočnosti, že študenti najvyššie skórovali v kontexte metodiky TSIS vo faktore spracovanie sociálnych informácií (5,03). Druhé najvyššie hodnotenie bolo zistené z hľadiska faktora sociálne spôsobilosti (4,56), Veľmi podobne ako faktor sociálne spôsobilosti bol posúdení aj faktor sociálna vnímavosť (4,50). Analýza posúdenia týchto faktorov sociálnej inteligencie študentmi skúmaných odborov Friedmanovým testom potvrdila štatistickú významnosť prezentovaných rozdielov (Chi-Square – 98,154, štatistická významnosť – 0,000).

V kontexte metodiky MESI (graf 2) študenti najvyššie skórovali vo faktore empatia (2,63). Nižšie skóre títo študenti dosiahli pri posúdení faktora manipulácia (1,54) a sociálna iritabilita (1,48). Analýza posúdenia faktorov sociálnej inteligencie metodiky EMESI študentmi skúmaných pomáhajúcich profesií Friedmanovým testom potvrdila štatistickú významnosť rozdielov (Chi-Square – 479,931, štatistická významnosť – 0,000).

Graf 1 Posúdenie faktorov sociálnej inteligencie metodikou TSIS

Graf 2 Posúdenie faktorov sociálnej inteligencie metodikou MESI

Prezentované výsledky matematicko-štatistickej analýzy získaných empirických údajov pomocou Friedmanovho testu umožňujú urobiť záver, že hypotéza H1 „Predpokladáme existenciu štatisticky významných rozdielov medzi posúdením jednotlivých atribútov sociálnej inteligencie“ sa potvrdila.

Porovnanie výsledkov vo vybraných ukazovateľoch sociálnej inteligencie medzi študentmi skúmaných dvoch odborov sme uskutočnili na základe predpokladu o neexistencii rozdielov v týchto ukazovateľoch sociálnej inteligencie v súvislosti so štátnou príslušnosťou respondentov. Vychádzali sme s viacerých zistení, ktoré poukázali na nevýznamný vplyv štátnej príslušnosti na posudzovanie konštruktov súvisiacich s inteligencie v rámci Európy (Frankovský, Takáčová, 2007).

Výsledky uvedené v tabuľke 1 reprezentujú výsledky štatistickej analýzy rozdielov medzi skupinami študentov dvoch odborov v skúmaných faktoroch sociálnej inteligencie. Rozdiely sme zisťovali v štatistickom programe SPSS prostredníctvom t-testu pre nezávislé výbery.

Na báze uskutočnenej analýzy sme identifikovali štatisticky významné rozdiely medzi skúmanými skupinami študentov pri posudzovaní faktorov metodiky MESI – empatia a manipulácia a faktorov metodiky TSIS spracovanie sociálnych informácií a sociálne spôsobilosti. Vo všetkých týchto faktoroch vyššie skórovali študenti manažmentu než študenti sociálnej pedagogiky. Pri interpretácii získaných výsledkov musíme rešpektovať skutočnosť, že uvedené štatisticky významné rozdiely medzi skúmanými skupinami študentov boli posúdené len v miere intenzity. Neboli to rozdiely cez pomyselný stredový bod škál. V tomto zmysle sa študenti manažmentu posúdili, že lepšie využívajú empatiu. Zároveň sa študenti sociálnej pedagogiky hodnotili v zmysle nižšej frekvencie využívania manipulácie s ľuďmi. Študenti manažmentu sa charakterizujú vyššou úroveň spracovania sociálnych informácií ako aj vyššou úrovňou sociálnych spôsobilostí než študentov sociálnej pedagogiky.

Tabuľka 1

Rozdiely v skúmaných faktoroch sociálnej inteligencie medzi študentmi manažmentu a sociálnej pedagogiky

	Pomáhajúca profesia	Priemer	Smerodajná odchýlka	T- test	Významnosť
Empatia	Manažment	2,707	0,477	3,336	0,001
	Sociálna pedagogika	2,546	0,546		
Manipulácia	Manažment	1,671	0,717	4,780	0,000
	Sociálna pedagogika	1,347	0,700		
Sociálna iritabilita	Manažment	1,441	0,554	1,467	0,143
	Sociálna pedagogika	1,518	0,523		
SP - spracovanie sociálnych informácií	Manažment	5,123	0,721	2,398	0,017
	Sociálna pedagogika	4,925	1,016		
SS - sociálne spôsobilosti	Manažment	4,695	1,071	3,051	0,002
	Sociálna pedagogika	4,403	0,925		
SA - sociálna vnímavosť	Manažment	4,524	0,949	0,521	0,600
	Sociálna pedagogika	4,479	0,889		

5 Diskusia a záver

Prezentované zistenia svedčia o zmysluplnosti skúmania sociálnej inteligencie ako významného faktora predikcie správania ľudí v pomáhajúcich profesiách. Študenti skúmaných odborov pomáhajúcich profesií vrátane študentov manažmentu sa pozitívne posúdili vo faktoroch spracovanie sociálnych informácií, sociálne spôsobilosti, sociálna vnímavosť a empatia. Naopak, nízke skóre si pripísali vo faktoroch manipulácia a sociálna iritabilita. Tieto výsledky potvrdzujú skutočnosť (Hrbáčková, Hladík, Vávrová, & Švec, 2011), že študenti týchto pomáhajúcich profesií sa z hľadiska skúmaných faktorov sociálnej inteligencie posúdili v zmysle potenciálneho, efektívneho zvládnutia požiadaviek, ktoré tieto profesie kladú na ľudí.

Títo študenti sa vnímajú ako empatickí, vedia rozpoznať zámery, pocity a slabosti iných ľudí. Dokážu sa prispôbiť novým ľuďom, odhadnúť ich želania. Vedia získať potrebné informácie, ľahko porozumejú sociálnym situáciám, sú úspešní pri nadväzovaní nových vzťahov. Naopak, nezneužívajú ľudí vo svoj prospech, nevyužívajú klamstvá, podvody pre vlastný úžitok. Kontakt s inými ich nezervozňuje, pocity iných ich nevyvádzajú z miery, prispôsobenie iným ľuďom im nerobí problémy a zaujímajú sa o želania iných.

Študenti pomáhajúcich profesií a zrejme ani ľudia, ktorí tieto profesie v praxi vykonávajú, netvoria z hľadiska ich individuálnych vlastností úplne jednofarbný celok. Už na úrovni posúdenia skúmaných faktorov sociálnej inteligencie sme zistili významné rozdiely v posúdení vybraných atribútov tejto charakteristiky medzi študentmi manažmentu a sociálnej pedagogiky. Uvedené rozdiely dokumentujú skutočnosť, že pestrá paleta pomáhajúcich profesií (Křivohlavý, 1998) bude zrejme súvisieť aj s rozdielmi v miere preferovania jednotlivých vlastností, ktoré súvisia s efektívnosťou vykonávania týchto profesií. Prezentované zistenia poukazujú na skutočnosť, že je potrebné sústrediť pozornosť na charakteristiku jednotlivých pomáhajúcich profesií a špecifikovanie prístupu k týmto profesiám z hľadiska prípravy ľudí, výberu ľudí na rôzne pozície v rámci pomáhajúcich profesií, ako aj z hľadiska kontinuálneho vzdelávania týchto ľudí.

Na základe prezentovaných výsledkov je možné vysloviť predpoklad, že na pomáhajúce profesie nie je možné pozeráť ako na jednotný homogénny celok, práve naopak, je nevyhnutné špecifikovať tak všeobecné charakteristiky týchto profesií, ako aj špecifické požiadavky konkrétnej pomáhajúcej profesie.

Snaha vysvetľovať a upravovať správanie ľudí je typická pre viaceré vedné disciplíny (Zibrínová, 2011). Z tohto hľadiska má riešenie týchto otázok interdisciplinárny charakter, v ktorom majú zastúpenie tak odborné profesijne predpoklady, ako aj osobnostné predpoklady.

Literatúra

- Balvín, J. (2012). *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R.
- Birknerová, Z., & Frankovský, M. (2010). Social intelligence in the school context. In *Tudományos mozaik* (s. 219–229). 7. kötet: második rész Kalocsa. Tomori Pál Főiskola.
- Čekan, P. (2010). Reliability of human factors. In *New Trends in Aviation Development: proceedings of the 9th international scientific conference* (s. 35–38). Košice: TU.
- Ford, M. E., & Tisak, M. S. (1983). A further search for social intelligence. *Journal of Education psychology*, 75, 196–206.
- Frankovský, M. (2010). Sociálna inteligencia v manažérskej práci. In *Psychológia práce a organizácie 2010: zborník príspevkov z medzinárodnej odbornej konferencie* (s. 90–98). Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.

- Frankovský, M., & Takáčová, A. (2007). International comparison of management morality in economic context. In *Polish association for knowledge management: Studies & Proceedings*, s. 57-65.
- Frankovský, M., & Birknerová, Z. (2012). Etický rozmer sociálnej inteligencie ako výkonovej charakteristiky. In *Psychologica XLI: zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Frankovský, M., & Birknerová, Z. (2014a). Measuring Social Intelligence – The MESI Methodology. *Asian Social Science*, 10(6), 90–97.
- Frankovský, M., & Birknerová, Z. (2014b). Zisťovanie sociálnej inteligencie metodikou MESI – psychometrické charakteristiky. *Človek a spoločnosť*, 17(1), 97–110.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory In Practice*. New York: Basic Books.
- Hrbáčková, K. (2011). *Rozvoj autoregulace učení studentů*. Praha: Hnutí R.
- Hrbáčková, K., Hladík, J., Vávrová, S., & Švec, V. (2011). Development of the Czech Version of the Questionnaire on Self-Regulated Learning of Students. *The New Educational Review*, 26(4), 33–44.
- Kebza, V., & Šolcová, I. (2008). Syndrom vyhoření – rekapitulace současného stavu poznání a perspektivy do budoucna. Přehledová studie. *Československá psychologie*, 52(4), 351–365.
- Kopřiva, K. (1997). *Lidský vztah jako součást profese. Psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. Praha: Portál.
- Kraus, B., et al. (2001). *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido.
- Křivohlavý, J. (1998). *Jak neztratit nadšení*. Praha: Grada.
- Makovská, Z., & Kentoš, M. (2006). Correlates of social and abstract intelligence. *Studia Psychologica*, 48(3), 259–264.
- Molčanová, Z., Baumgartner, F., & Kaňuková, A. (2007). Sociálna inteligencia vo vzťahu k osamelosti. *Sociálne a politické analýzy*, 1(2), 63–76.
- Orosová, O., et al. (2004). Sociálna inteligencia, sociálna kompetencia – definície a prístupy v ich skúmaní. *Československá psychologie*, 48(4), 306–315.
- Pilař, J. (2004). *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis.
- Ruisel, I. (2003). Niektoré aktuálne problémy výskumu inteligencie. *Človek a spoločnosť*, 6(3). Dostupné z <http://www.saske.sk/cas/archiv/3-2003/ruisel-ce.html>.
- Silvera, D. H., Martinussen, M., & Dahl, T. (2001). The Thomso Social Intelligence Scale, a self-report measure of Social Intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42, 313–319.
- Sternberg, R. J., & Detterman, D. K. (Eds.). (1986). *What is intelligence? Contemporary viewpoint on its nature and definition*. Hillsdale: Ablex.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its use. *Harpers Magazine*, 140, 227–235.
- Vávrová, S. (2009). Význam emoční inteligence pro rozvoj kompetencí sociálního pedagoga. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy* (s. 600–608). Brno: IMS.
- Zibrínová, L. (2011). Zisťovanie bazálnej štruktúry a dynamiky autoregulácie, integrovanosti a psychickej odolnosti, zodpovednosti u zdravotníckych pracovníkov v aktuálnom krízovom období. In *Konferencie Psychologie práce a organizace*. Brno: MU.